

Gebaseerd op de in 1979 aan Clark University
gehouden Bland-Lee-lezingen

Menzijn

Een parasitaire wereldgeschiedenis

William H. McNeill

MAZIREL
PERS

Oorspronkelijke uitgave: William H. McNeill, *The Human Condition: An Ecological and Historical View*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1980

Vertaling: Brenda Mudde en Maarten van der Werf

Ontwerp omslag: ST-DUO, Rotterdam
Ontwerp binnenwerk: Crius Group, Hulshout

Mazirel Pers is een imprint van Walburg Pers

ISBN 978 94 6249 974 4

e-ISBN 978 94 6249 975 1

NUR 754

© 2023 Erven William H. McNeill p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

© 2023 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.mazirelpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	7
I Microparasitisme, macroparasitisme en de stedelijke transformatie	9
II Microparasitisme, macroparasitisme en de commerciële transformatie	47
Nawoord <i>door Samuel Vriezen</i>	85
Register	107

Voorwoord

De universiteit bevordert de wetenschap niet zozeer doordat docenten en studenten de tijd wordt gegund om zich aan die wetenschap te wijden, maar door de routine van colleges en werkgroepen die hen ertoe dwingt om zich op vaste tijdstippen over een onderwerp uit te spreken, of ze daar nu klaar voor zijn of niet. De noodzaak om de eerste gedachten over een bepaald onderwerp te formuleren leidt tot nieuwe ideeën, die vervolgens bij nader onderzoek al dan niet levensvatbaar blijken te zijn.

De Bland-Lee-lezingen aan Clark University staan in deze traditie. De spreker is vrij in zijn keuze van het onderwerp, maar moet daar op het afgesproken tijdstip wel iets over te zeggen hebben, hoe onvolledig zijn onderzoek of hoe gebrekkig zijn voorbereiding ook mag zijn. Zonder die druk zou dit essay nooit zijn geschreven.

De tekst zoals die in september 1978 werd uitgesproken is herzien en (iets) uitgebreid, grotendeels naar aanleiding van kritiek en suggesties van vrienden en collega's die de conceptversie hebben gelezen. Het meeste profijt heb ik gehad van de opmerkingen van Robert McC. Adams, Albert O. Hirschman, Arcadius Kahan, Donald (nu Deirdre, red.) McCloskey, Daniel Pipes, Hugh Scogin en Edward Tenner. Ik heb niet elk advies opgevolgd en niet alle suggesties verder uitgewerkt. Toch is het navolgende essay door hun bijdrage veel evenwichtiger en (vind ik) overtuigender geworden. Het leek me echter het beste om de bij de oorspronkelijke lezingen gehanteerde argumentatie en bewijsvoering te handhaven. De tekst zou anders geen getrouwe weergave van de voordrachten zijn, en als ik allerlei voorbeelden

en nuanceringen zou toevoegen om recht te doen aan de historische complexiteit, zou hij zijn belang als overzicht van het menselijk verleden grotendeels verliezen.

Speciale dank ben ik verschuldigd aan professor George Billias, hoofd van de geschiedenisfaculteit van Clark University en mijn gastheer in Worcester, en aan professor Theodore von Laue, die ervoor heeft gezorgd dat ik überhaupt werd uitgenodigd en die mijn betoog met tact en inzicht van kanttekeningen heeft voorzien.

Chicago, 12 oktober 1979

I   **Microparasitisme, macroparasitisme en de stedelijke transformatie**

Het is absurd om het hele verhaal van de mensheid tot twee lezingen te willen reduceren. Toch is dat precies wat ik hier zal proberen. Het absurde dwingt ons immers voorbij de grenzen van het gangbare discours te gaan, en elke intellectuele discipline, niet in de laatste plaats de historische, dient zo nu en dan het denkkader te bevragen waarbinnen de detailstudies en het reguliere onderwijs plaatsvinden. Door het gehele menselijk verleden vanuit een uiterst nauw omkaderd onderwerp te bezien worden we gedwongen na te denken over de werkelijk grote verschuivingen; over de geologische structuren onder de bijzonderheden van het historische landschap, als het ware. Zelfs als mijn ideeën u niet overtuigen, geven de onbekommerde generalisaties waar ik me hier aan waag u misschien een beter beeld van de manier waarop al die historische details passen in, en deels ook hun betekenis ontlenen aan, het algemene beeld dat we van onze voorgangers hebben geërfd.

Al zolang ik leef ziet het traditionele kader waarbinnen de menselijke geschiedenis wordt bestudeerd er ongeveer als volgt uit. Het verleden valt uiteen in twee grote perioden: de prehistorie (voorgeschiedenis) en de historie (geschiedenis), waarbij de grens tussen die twee wordt bepaald door de uitvinding van het schrift. De prehistorie wordt onderverdeeld in de oude steentijd en de jonge steentijd, gevolgd door de koper-, brons- en ijzertijd; de geschiedenis op haar beurt bestaat uit de oudheid, de middeleeuwen en de nieuwe tijd.